

Cercetare sociologică cantitativă

ÎMBUNĂȚĂȚIREA POLITICILOR DE AGRO-MEDIU PRIN CERCETĂRI PARTICIPATIVE ȘI
INCLUZIUNE CIVICĂ

SÓLYOM ANDREA

2023

Proiect derulat de:

Introducere

Al doilea val a cercetării în cadrul proiectului intitulat Îmbunătățirea Politicilor de Agro-Mediu prin Cercetări Participative și Incluziune Civică, s-a realizat cu ajutorul unui chestionar online. Scopul acestei cercetări n-a fost realizarea unui sondaj reprezentativ în cadrul fermierilor din Ardeal, ci mai degrabă cunoașterea opiniilor și ale practicilor ale acelor oameni care sunt angrenați în producția agricolă care se desfășoară și în zonele HNV.

Intervalul de timp de culegere a datelor a fost una lungă, primul chestionar fiind completat pe 26 iunie 2022, iar ultimul pe data de 5 aprilie 2023. În această perioadă am reușit să adunăm 156 răspunsuri valide din 18 județe, cele mai multe (aproape jumătate) fiind din județul Mureș.

În continuare vom prezenta rezultatele pe secțiunile tematice al chestionarului.

Descrierea generală a respondenților

Cum era de așteptat după statisticile naționale referitoare la componența agricultorilor, două treimi dintre respondenți (65%) erau bărbați.

Vârsta medie a respondenților era de 47,7 ani, iar mediana era 45 de ani. Cel mai tânăr respondent avea 23 ani iar cel mai vârstnic avea 99 de ani la momentul completării chestionarului.

Ceea ce privește **componența etnică** a respondenților 103 persoane (66%) au marcat naționalitatea maghiară, 48 persoane (31%) cea română. Două persoane au marcat etnia romă și trei persoane nu au dorit să precizeze naționalitatea lor.

Mărimea gospodăriilor respondenților ca și număr al membrilor variază între una și șapte persoane, iar media este de 3,25. Cel mai frecvent apar gospodăriile cu trei persoane (41 de cazuri), urmate îndeaproape de gospodăriile cu patru persoane (40 de cazuri). Aproape un sfert dintre respondenți (24%) trăiesc în gospodării cu două persoane și puțin peste o zecime (12%) trăiesc în gospodării cu 5 persoane. Restul respondenților trăiește în gospodării cu o singură persoană, după care urmează cele cu șase persoane și cel mai puțini sunt cei care trăiesc în gospodării cu șapte persoane.

Nivelul de școlarizare al respondenților arată încă o dată că eșantionul nu este reprezentativ, deoarece numărul persoanelor care au terminat studii superioare este cea mai mare în rândul lor (61%), urmată la mare distanță de cei care posedă bacalaureat (12%). Urmează respondenții care au studii postliceale, iar numărul celor care au studii post-graduale este similar cu numărul celor care au terminat școli profesionale sau de ucenici (12 respondenți). O singură persoană a afirmat că are numai școală generală, iar o persoană n-a dorit să răspundă la această întrebare.

Statut ocupațional și venituri

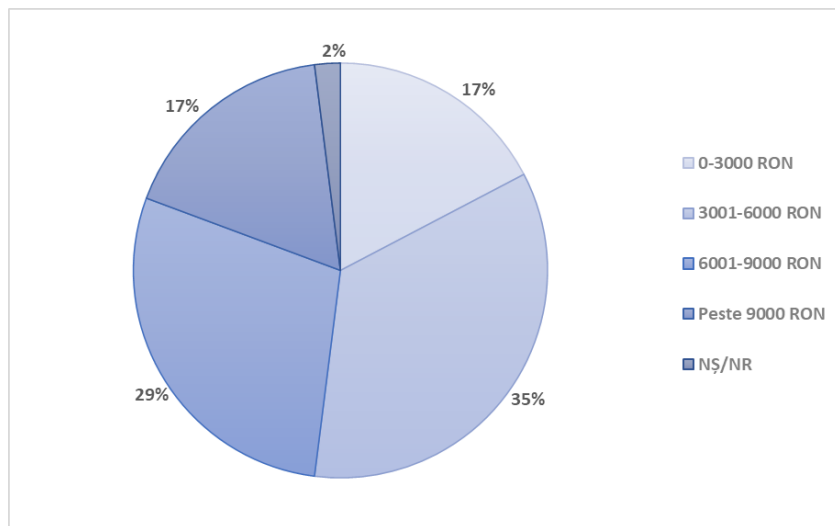
Activitățile economice ale respondenților arată că cel mai mulți se încadrează în categoria de antreprenor și/sau independent (85 de cazuri, adică mult decât jumătate dintre respondenți), fiind urmată de cei sunt angajați în domeniul serviciilor. O zecime (16 persoane) se considerau salariați care prestau muncă fizică. Cei rămași sunt angajați ca muncitori sezonieri/ocazionali sau inactivi.

Dacă analizăm mai detaliat primul grup, atunci putem afirma că cei mai mulți sunt cei care se consideră fermier, producător agricol (agricultură, silvicultură, pescuit/acvacultură, apicultură), mai bine de o jumătate (52%, adică 44 persoane) aparținând acestui grup. Acestea sunt urmate de antreprenorii individuali în domeniul serviciilor (16 persoane) și antreprenorii cu maximum 5 angajați (13 persoane). Mai apare și categoria antreprenorilor individuali care au prestat muncă fizică (6), respectiv antreprenori care au șase sau mai mulți angajați (5 cazuri).

Printre angajații din domeniul serviciilor, marea majoritate a respondenților (25 persoane, adică 64%) erau lucrători intelectuali, specialiști cu studii superioare.

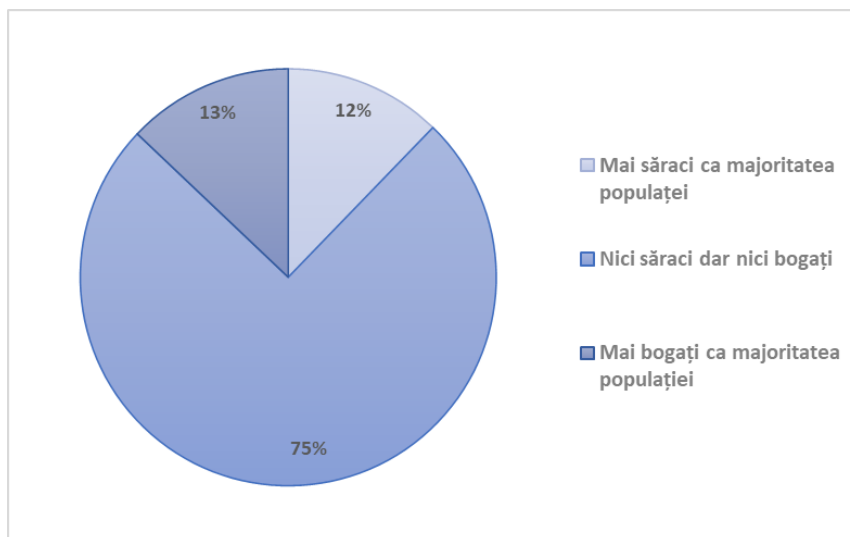
În ceea ce privește **veniturile nete lunare** raportate ale gospodăriilor se poate vedea o imagine foarte dispersă în rândul respondenților. Cea mai numeroasă categorie este a gospodăriilor care au realizat venituri nete între 6001-7000 de lei (25 gospodării) fiind urmate de cele cu venituri între 5001-6000 lei (20 gospodării). Pe locul trei se află gospodăriile cu venituri între 4001 și 5000 lei (17 cazuri), dar foarte aproape sunt și categoriile cu veniturile situate între 3001-4000 lei, respectiv 2001-3000 lei (15 gospodării în ambele cazuri). De menționat este faptul

că șapte gospodării au marcat categoria de venituri de 0-1000 lei, iar 14 gospodării categoria cea mai înaltă, adică venituri nete de peste 10000 lei lunar.

Graficul nr. 1. Distribuția venitului lunar estimat ale gospodăriilor analizate (%)

Dispersia satisfacției subiective a familiei din punct de vedere economic arată relativ similar ca și în cazul precedent, adică pe o scală între 1 și 10, unde 1 înseamnă sărac și 10 înseamnă bogat, cel mai mulți au marcat numărul 5 (39 gospodării), fiind urmate de celelalte categorii din mijloc (6 – 27 gospodării 7 – 24 gospodării și 4 – 20 gospodării). Dacă ne uităm la cele două extreme, 4 gospodării au marcat numărul 1 și 2 gospodării numărul 10.

Graficul nr. 2. Aprecierea subiectivă a situației economice ale gospodăriilor analizate

Descrierea generală a gospodăriilor din punct de vedere economic

Dat fiind caracterul specific al chestionarului, prima întrebare din această secțiune se referea la practicarea agriculturii în cadrul gospodăriilor respondenților. Răspunsul dat nu este unul surprinzător, 94% dintre respondenți practica această activitate economică.

În ceea ce privește **formele juridice ale exploatațiilor agricole**, 45 de respondenți au numit o formă anume. După aceste răspunsuri cea mai populară formă era producătorul primar (27 gospodării), SRL (9 gospodării), asociații familiale (5 gospodării), iar șapte persoane au marcat altă formă juridică, cum ar fi întreprindere individuală (4 gospodării), două persoane au numit PFA-ul și o persoană a scris „fermier”.

Referitor la **metodele folosite în agricultură** respondenții au fost repartizați în trei categorii: două cincimi (56 gospodării) au marcat agricultura tradițională sau convențională, o șesime (22 gospodării) practică agricultură ecologică sau bio, iar restul de 63 de gospodării (peste două cincimi) practică o agricultură mixtă (adică tradițională și ecologică).

În ceea ce privește **mărimea terenului exploatat** vedem o diversitate remarcabilă între gospodării: cea mai mică arie declarată este 0,2 ha, iar cea mai mare 12000 ha. Media terenurilor este de 158,5 ha, dar mediana este de 9,75 ha. Cele mai multe răspunsuri (18 gospodării) au marcat mărimea de 1 hectar.

În ceea ce privește **diferitele tipuri de teren agricol exploatat**, putem afirma că în 101 cazuri terenul arabil este în proprietatea gospodăriilor, dar în 39 cazuri sunt terenuri (și) închiriate. Mărimea terenurilor arabile proprii variază între 0 și 1500 ha, media fiind de 42,84 ha, însă atât mediana cât și valoarea modală este de 5 ha care descrie mai real mărimea generală a terenurilor arabile disponibile respondenților. Terenurile arabile închiriate sunt mai mari, acestea variind între 1 și 12000 ha, unde media aritmetică este de 365 ha, în acest caz însă mediana este de 10 ha și valoarea modală este de 20,4 respectiv 3 ha, fiecare cu trei nominalizări.

Pășunile sunt mai rar întâlnite în cadrul gospodăriilor cercetate, numai 30 de gospodării au raportat pășuni proprii și 15 gospodării sunt care închiriază. Mărimea pășunilor proprii variază între 1 și 58 ha, media aritmetică fiind 12 ha, iar mediana de 5 ha. În cazul pășunilor închiriate, acesta variază între 3 și 350 ha, media aritmetică fiind de 41 ha, iar mediana de 19 ha.

Practica întreținerii pășunilor iarăși a arătat o varietate semnificativă. 42 de persoane au declarat că au obiceiul de a curăța regulat (anual) pășunile pe care le dețin sau le folosesc. Dintre ei, 36 de persoane au raportat că de obicei lasă copacii și tufișurile atunci când au curățat pășunea, iar jumătate dintre ei (18 persoane) consideră că tufișurile și copacii pot rămâne pe 5% din suprafața de pășune. Beneficiile acestui fapt, după opinia respondenților, care au putut enumera mai multe răspunsuri, este în primul rând umbra oferită de aceste plante (10 persoane), pentru a păstra fauna și biodiversitatea (6 persoane), protecția animalelor (4 persoane), respectiv reținerea umezelii (1 persoană).

Fânețele se află în proprietate privată în 48 de cazuri, și 14 gospodării au închiriat acest tip de teren agricol. Mărimea fânețelor private variază între 0 și 30 ha, media aritmetică fiind 6,5 ha, mediana și valoarea modală fiind de 3 ha. Fânețele închiriate au variat între 1 și 80 ha, media aritmetică fiind 16 ha, iar mediana era de 2,75 ha.

În ceea ce privește **livezile**, 32 de gospodării au acest tip de teren și numai două gospodării au raportat că închiriază acest tip de teren agricol. Proprietățile private se variază între 0,35 și 53 ha, media aritmetică fiind de 4,75 ha, iar mediana de 0,75 ha (valoarea modală era 1 ha). Cele două chirii au 1 respectiv 3 ha.

În ceea ce privește **terenurile cu legume** de câmp deschis, 21 gospodării au acest tip de teren și 4 au declarat că au în chirie astfel de teren agricol. În ceea ce privește proprietățile private acestea variază între 0,05 și 2 ha, media aritmetică fiind de 0,66 ha, iar mediana de 0,5 ha. Terenurile închiriate variază între 1 și 2 ha.

Nici **solarile de legume** nu sunt foarte răspândite în cadrul respondenților: numai 10 gospodării au în proprietate privată și numai un singur respondent a marcat că a închiriat așa ceva. Mărimea acestor folii variază între 0,02 și 200 ha, media aritmetică fiind 31 ha și mediana de 1 ha. Cel care are în chirie un astfel de teren posedă tot 1 ha.

Culturile sau plantațiile energetice nu sunt prea frecvente în cadrul respondenților, deoarece numai 4 gospodării au acest tip de teren și nimeni nu a închiriat acest tip de plantație. Mărimea plantațiilor variază între 5 și 10 ha, media aritmetică fiind de 7 ha și mediana era 6,5 ha.

Tabelul nr 1. Tipuri de teren agricol

Tipul terenului	Nr. de cazuri	Mărimea terenului agricol propriu (HA)			
		Min.	Max.	Media aritmetică	Mediana
1. Teren arabil	101	0,2	1500	42,8	5
2. Pășune	30	1	58	12	5
3. Fâneață	48	0,2	30	6,5	3
4. Livadă	32	0,35	53	4,8	0,8
5. Legume de câmp deschis	21	0,05	2	0,7	0,5
6. Solariu (de legume)	10	0,02	200	31	1
7. Cultură/Plantație energetică	4	5	10	7	6,5

Terenurile cu lucernă pentru cosit sunt mai răspândite, 12 gospodării având proprietate privată și 2 gospodării în chirie. Proprietățile private au între 0 și 80 ha, media aritmetică fiind de 9 ha, iar mediana de 2 ha. Cele două terenuri închiriate au 5, respectiv 60 ha.

În ceea ce privește repartizarea terenurilor agricole pentru producția de furaje, am primit următoarele răspunsuri:

Producția de lucernă este prezentă în 55 de gospodării, iar mărimea terenului dedicat variază între 0,2 și 80 de hectare, media aritmetică fiind de 8,6 ha, iar mediana de 3 ha. Producția de soia nu este foarte populară, fiind cultivată numai de către 15 gospodării pe terenuri între 1 și 96 ha. Media aritmetica a acestor terenuri era 7 ha, iar mediana de 5 ha. Mazărea era cultivată numai în 9 gospodării, iar mărimea acestor terenuri a variat între 0,3 și 50 ha, media aritmetică fiind 9,8 ha, iar mediana 3 ha. Trifoiul a fost produs numai în trei gospodării pe terenuri între 1 și 5 ha. Nici ghizdeiul nu a fost mult mai popular printre respondenți, 4 gospodării au această producție pe terenuri între 1 și 2 ha. Sorgul a fost produs de către 6 gospodării pe terenuri între 1 și 30 ha, media aritmetică ale acestora a fost 8,33 ha, iar mediana de 3 ha. Producția de floarea soarelui se poate întâlni mai frecvent, deoarece 26 gospodării au terenuri dedicate, care se situează între 0,5 și 1000 ha. Media aritmetica este de 71 ha, dar mediana este numai de 2 ha. Producția de grâu se situează cam la același nivel, 20 de gospodării produc grâu pe terenuri între 1 și 5500 ha. Media aritmetică în acest caz este de 327 ha, dar mediana de 8 ha. Producția de porumb este prezent în cadrul a 29 de gospodării. Terenurile dedicate sunt între 0,3 și 400 ha, media aritmetică este de 31 ha, iar mediana de 5 ha. Producția de orz a fost prezent în 5 gospodării pe terenuri între 1 și 1100 ha. Media acestora era 141 ha, dar mediana era de numai 2 ha.

Tabelul nr 2. Producția de furaje

	Nr. de cazuri	Suprafața dedicată furajelor (în hectare)			
		Min.	Max.	Media aritmetică	Mediana
1. Lucernă	55	0,2	80	8,6	3
2. Soia	15	1	96	7	5
3. Mazăre	9	0,3	50	9,8	3
4. Trifoi	3	1	5		
5. Ghizdei	4	1	2		
6. Sorg	6	1	30	8,3	3
7. Floarea soarelui	26	0,5	1000	71	2
8. Grâu	20	1	5500	327	8
9. Porumb	29	0,3	400	31	5
10. Orz	5	1	1100	141	2

Creșterea animalelor domestice

În cadrul acestui capitol, în primul rând, am întrebat chestionații despre posesia animalelor domestice din gospodării. 87 de respondenți au afirmat că au animale domestice. Ca urmare, în acest subcapitol vom prezenta atât speciile cât și modalitățile de creștere ale acestor animale.

Dintre posesorii de animale domestice, 23 gospodării cresc bovine. Media aritmetică a bovinelor în gospodării este 8 capete, dar mediana este de 3 capete. Totuși, în cele mai multe cazuri (7 gospodării) au numai câte un exemplar, dar numărul maxim este 100. În ceea ce privește cum sunt crescute aceste animale, 20 de persoane au afirmat că le țin în grajd, 16 persoane le țin pe pășune individual, iar 5 că le țin pe pășune, dar în turmă. În 14 cazuri bovinele sunt ținute în pășunat migrator. Din numărul total reiese că unii fermieri abordează mai multe tipuri de creștere ale acestor animale.

Dintre respondenți, numai 10 gospodării au cabaline, iar numărul acestora variază între 2 și 200, media fiind 39, iar mediana 12 cai. Jumătatea respondenților (5 gospodării) țin caii în grajd, iar restul a marcat pășunatul migrator.

Nici ovinele nu par foarte populare în rândul respondenților, deoarece numai 9 gospodării posedă acest tip de animal. Numărul ovinelor din gospodării variază între 2 și 25 capete, media aritmetică fiind 10, iar mediana 8 capete. Modul de creștere ale acestor animale este variat și în

acest caz, deoarece toți au marcat opțiunea că le țin în grajd, dar totodată au marcat și un mod de pășunat, cel mai popular fiind pășunatul migrator.

Caprinele au apărut numai în trei gospodării, una a avut 2, una 3 și una 10 capete. O persoană ține aceste animale și în grajd, în rest sunt ținute pe pășune în pășunat migrator, în turmă.

Bivolii au fost mai răspândiți în rândul chestionaților, deoarece 20 gospodării au raportat posesia acestui tip de animal. Numărul lor a variat între 2 și 400 de animale, media fiind de 27 animale, iar mediana era de 4 capete. Cea mai des întâlnită formă de a ține acest animal era pășunatul migrator.

Numărul gospodăriilor care au porcine a fost mai scăzut față de bivoli, deoarece în 14 cazuri s-a raportat acest tip de animal domestic. Numărul minim al porcinelor a fost de 2 capete per gospodărie, iar numărul maxim a fost 211, media aritmetică fiind 58, iar mediana 20. Modul de ținere ale acestor animale era mai variat, 6 gospodării îi țin în grajd, o persoană a marcat opțiunea pe pășune, individual, iar restul a ales pășunatul migrator.

Numărul gospodăriilor care au cel puțin o familie de albine a fost 5. Numărul minim a familiilor era 20, iar maxima 100, media fiind 42 de familii pe gospodărie, iar mediana a fost 30 de familii. Modul de ținere ale albinelor era pe pășune, ori individual local, ori prin pășunat migrator.

Cei care sunt angrenați în procesul de pășunat au declarat diferite date de începere ale acestei activități, dar aceste date se încadrează în perioada martie – mai a anului, iar data la care se termină această activitate se încadrează în perioada septembrie – decembrie. Pe lângă intervalele marcate, în unele cazuri am primit răspunsuri legate de un eveniment, factor legat de natură, vreme, de exemplu „depinde de ninsori”.

Tabelul nr 3. Animale domestice

	Nr. de gospodării	Nr. de animale sau familii de albine			
		Min.	Max.	Media aritmetică	Mediana
1. Bovine	23	1	100	8	3
2. Cabaline	10	2	200	39	12
3. Ovine	9	2	25	10	8
4. Caprine	3	2	10	5	3
5. Bivoli	20	2	400	27	4

6. Porcine	14	2	211	58	20
7. Familii de albine	5	20	100	42	30

Importanța activității agricole în cadrul gospodăriilor

În primul rând, pentru a evalua într-un mod general importanța activităților agricole în cadrul gospodăriilor respondenților, i-am rugat să se asocieze cu unul dintre răspunsurile predefinite. Din răspunsuri a reieșit că pentru cei mai mulți (33 cazuri) producția agricolă ajută la reducerea cheltuielilor pe alimente și aduce și venituri infime. A doua cea mai numeroasă categorie a fost a celor care au declarat că această activitate le aduce venituri semnificative (28 cazuri), locul trei fiind ocupat de categoria care au afirmat că această producție ajută la reducerea cheltuielilor pe alimente (22 cazuri). În 17 gospodării activitățile agricole aduc niște venituri suplimentare, iar în 7 gospodării nu este considerată o activitate importantă. În trei cazuri activitățile agricole creează pierderi, și tot în trei cazuri nu au putut aprecia (sau nu au dorit să aprecieze) importanța acestor activități.

Exprimat într-un mod procentual (subiectiv), aportul activității agricole în economia gospodăriei a variat între 0 și 100 procente, unde media aritmetică a fost 37%, iar mediana 25%. Desigur creșterea procentului este în concordanță cu aprecierea importanței activităților agricole în cadrul gospodăriilor.

După crearea unei imagini generale într-ărm în detalii pentru a înțelege mai bine importanța diferitelor produse agricole în rândul respondenților.

Producția de legume sau a preparatelor din legume poate fi considerată importantă în rândul respondenților, deoarece 54 dintre gospodării au astfel de produse. Minimul este de 0,5 kg, iar valoarea maximă era 80000 kg, media aritmetică fiind 2794, iar mediana 105,5 kg. Cei mai mulți au apreciat aceste produse la 100 kg. Aprecierea procentului în ceea ce privește folosirea acestora pentru uz propriu sau valorificare, a variat între 0 și 100, dar în mod cert domină producerea pentru consum propriu, mediana fiind valoarea de 80%, dar cel mai mulți au marcat 100%. 32 respondenți au afirmat că vând o parte din aceste produse, mediana fiind 5,5%. În ceea ce privește valorificarea legumelor și a produselor din legume, în cele mai multe cazuri (14

gospodării) acestea erau vândute de acasă. În 9 cazuri produsul a fost livrat direct clienților la domiciliu, iar în 7 cazuri produsele au fost valorificate la piață. O singură persoană a afirmat că valorifică produsele unor distribuitori.

Producția de fructe și produsele din fructe nu sunt la fel de populare în rândul respondenților, doar 47 de persoane au afirmat că au realizat astfel de produse. Cantitatea minimă era de 0,5 kg, iar cea maximă 35000 kg, media aritmetică fiind 1311 kg, iar mediana 150 kg. Volumul de 500 kg a fost marcat cel mai frecvent. Pentru consumul propriu procentajul varia între 0 și 100, mediana fiind 91%, dar cel mai mulți produc numai pentru consum propriu, adică 100%. Pentru vânzare, procentul a variat între 0 și 95%, dar, cum era de așteptat atât mediana și valoarea modală era 0%. De cele mai multe ori și aceste produse erau valorificate de la locuința producătorului (11 cazuri), restul modalităților de vânzare era proporțional aproape identic: 5 producători au livrat produsele la clienții fideli, 5 producători au predat produsele pentru distribuitori și 4 producători au valorificat produsele la piață.

Carnea și produsele de carne sunt prezente în 35 de gospodării, care produc între 0,5 și 12000 kg din acest tip de produs, mediana fiind 300 kg. Ca și în cazurile precedente, de cele mai multe ori aceste produse sunt destinate consumului din gospodăriile proprii, iar media comercializării a fost de 21% din volumul total realizat. Valorificarea acestor produse se întâmplă de cele mai multe ori pe o rețea de clienți fideli, deoarece 11 respondenți livrează produsele direct la consumatori. În 9 cazuri produsele sunt predate unor distribuitori, iar în 3-3 cazuri ele sunt vândute ori la piață, ori de la casa producătorului.

Laptele și produsele de lapte erau preparate în 36 de gospodării, volumul minim fiind 1 litru, iar cel maxim 1000000 de litri. Mediana în cazul laptelui a fost 5000 litri, dar cel mai mulți au marcat valoarea de 10000 litri. În acest caz a dominat producția spre valorificare deoarece valoarea modală a fost 90%, adică 90% din producție era dedicată pieței. Laptele și produsele lactate erau valorificate atât de la casa producătorului cât și la distribuitori (ambele alternative au primit 14 răspunsuri) și în 8 cazuri aceste produse au fost aduse la casele clienților fideli.

Cerealele au fost produse în 40 de exploatații agricole, iar volumul realizat a variat între 1 și 2400000 kg de produse, media aritmetică fiind 160255 kg, mediana 15500 kg, iar valoarea modală a fost 5000 kg. Ca și în cazul laptelui și a produselor lactate, majoritatea cantității era

destinată vânzării, ceea ce arată că cele mai multe răspunsuri au marcat 100%. În cazul vânzării cerealelor vedem o situație similară celei precedente: 12 gospodari au vândut cerealele de acasă și 12 gospodari le-au predat distribuitorilor. Tot în proporție egală 3 – 3 apare alternativa de a valorifica produsele la piață, respectiv livrarea la clienții fideli.

În cazul furajelor produse în cele 35 de gospodării revenim la producția preponderentă pentru consumul propriu. Volumul realizat variază între 1 și 110000 kg, media aritmetică fiind 22776 kg, iar mediana 6000 kg. Din acest volum în medie 75% era destinat consumului propriu, mediana fiind 100%. Pe de altă parte însă sunt câteva gospodării care produc furaje primordial pentru vânzare ceea ce reiese și din faptul că mediana produselor vândute era de 75%. Furajul vândut se valorifică în primul rând spre distribuitori (10 cazuri), acesta fiind urmat de transportul la gospodăriile clienților fideli (6 cazuri) și de la casa producătorului (4 cazuri). Două persoane au declarat că ei valorifică aceste produse (și) la piață.

13 gospodării au fost angrenate în producția de miere. Volumul produs variază foarte mult și în acest caz, minimul fiind de 1 kg, iar maxima era 10000 kg, mediana fiind 500 kg. Și acest produs este destinat în primul rând vânzării, în medie 77% (mediana fiind 95%) era vândut, și 36% (mediana fiind 20%) era destinat consumului propriu. Valorificarea mierii arată o imagine eterogenă, deoarece câte trei producători au marcat diferite alternative: la piață, de acasă și pentru producători, iar unul singur a ales opțiunea de a livra marfa la domiciliul clienților fideli.

Tabelul nr 4. Producția gospodăriilor

	Nr. de gospodării	În total (KG sau L)			
		Min.	Max.	Media aritmetică	Mediana
1. Legume, preparate din legume	54	0,5	80000	2794	105,5
2. Fructe, preparate din fructe	47	0,5	35000	1311	150
3. Carne, produse din carne	35	0,5	25000	1451	300
4. Lapte, produse lactate	36	1	1000000	50251	5000
5. Cereale	40	1	2400000	160255	15500
6. Furaje	35	1	110000	22776	6000
7. Miere	13	1	10000	2170	500

Despre practicile agricole de pe terenurile arabile, am aflat că majoritatea respondenților nu lasă terenuri în pârloagă, în jur de o treime dintre agricultorii vizați utilizează culturi de acoperire, iar jumătatea lor aplică îngrășăminte verzi respectiv marea majoritate rotația culturilor. Procentul terenurilor incluse în utilizarea metodelor enumerate variază, dar îngrășăminte verzi respectiv culturi de acoperire se folosesc în circa jumătatea terenurilor celor în cauză, o treime din terenuri sunt lăsate în pârloagă, respectiv utilizați culturi de acoperire iar rotația culturilor se obișnuiește într-un procent semnificativ.

Tabelul nr 5. Practici agricole

Număr cazuri	Nu	Da	%
1. Pârloagă	47	33	36
2. Utilizați culturi de acoperire	45	26	54
3. Utilizați îngrășăminte verzi	36	37	55
4. Utilizați rotația culturilor	9	72	83

61 persoane nu au teren arabil pe care nu îl cultivă periodic, 39 persoane au astfel de arii, iar procentul acestor terenuri din suprafața totală reprezintă în medie 14%, iar valoarea mediană fiind de 10%. Cei care dețin teren arabil pe care nu îl cultivă periodic o fac în principal din cauza inundațiilor.

50 agricultori practică obiceiul să lase fâșie de protecție în jurul terenului cultivat, iar 46 persoane se declară fiind preocupați să evite folosirea erbicidelor. În cazul în care ar exista o subvenție în acest scop 73 agricultori ar planta fâșia cu copaci. Deci mai mulți decât cei care lasă o fâșie în jurul terenului cultivat pot fi mobilizați în vederea plantării copacilor cu o posibilă subvenție.

Transformarea terenurilor

Mai puțini de o treime dintre agricultori si-au transformat terenurile din fâneță/pășune în teren arabil și mai mulți invers din teren arabil în pășune. Mărimea terenurilor transformate variază în funcție de terenurile posedate dar în general în jur de 2 hectare sunt schimbate din

fâneată/pășune în arabil, respectiv convertite din arabil în fâneată, pășune, câteva persoane au transformat 5 respectiv mai multe hectare din arabil în pășune/fâneată.

Tabelul nr 6. Transformarea terenurilor

Număr cazuri	Nu	Da	Suprafață medie (în ha)
1. Fâneată/pășune în teren arabil	58	24	2,5
2. Teren arabil în fâneată/pășune	51	35	2

Cosit

Cei mai mulți agricultori cosesc de două ori pe an, în jur de zece persoane de 3-4 ori. În funcție de vreme în general perioadele cositului se identifică fiind luna mai respectiv iulie sau mai rar iunie respectiv august, în unele cazuri se pot începe în mai și se pot sfârși în septembrie, eventual octombrie, mai ales la cei care cosesc de mai multe ori.

Experiențe și opinii legate de funcționarea sistemului de subvenții agricole

Majoritatea agricultorilor declară că proporția subvențiilor din venitul familiei reprezintă 17%. Acest procent se pare relativ mic. Valoarea mediană este de 11,5%. Zece persoane consideră că proporția veniturilor din subvenții reprezintă 20% din venitul total al familiei.

Am enumerat zece tipuri de subvenții cerându-le respondenților să marcheze pe care le-au folosit în ultimii cinci ani și să preconizeze de care plănuiesc să beneficieze în următorii cinci ani. Subvenția cea mai răspândită a fost cea de bază, mai puțini de trei pătrimi estimează să primească acest tip de subvenție în viitor față de numărul beneficiarilor în ultima perioadă. Pachetele de agro-mediu respectiv redistributiv au fost cerute de către 30 de agricultori, iar numărul acestora va rămâne constant în următoarea perioadă conform planurilor respondenților. Numărul acelor care vor aplica pentru subvenția acordată tinerilor fermieri va scade semnificativ, dar această schimbare se poate datora și structurii de vârstă a respondenților. Subvenția cea mai puțin răspândită a fost și va rămâne sprijinul cuplat în sectorul zootehnic, respectiv cea acordată pentru zone cu constrângeri (montane).

Tabelul nr 7. Tipuri de subvenții

Număr cazuri	În ultimii 5 ani	În următorii 5 ani
1. SAPS (schema de plată unică pe suprafață)	63	46
2. Agromediu	31	30
3. ANTZ (ajutoare naționale tranzitorii sectorul zootehnic)	14	14
4. SCZ (sprijin cuplat în sectorul zootehnic)	11	12
5. Tineri fermieri	28	11
6. Redistributiv	30	28
7. ANT (ajutoare naționale tranzitorii sectorul vegetal)	20	22
8. SC (sprijin cuplat sectorul vegetal)	19	17
9. Agricultură ecologică	19	27
10. Zone cu constrângeri (montane)	13	13
11. Altceva	9	14

Mărimile medii ale suprafețelor subvenționate se distorsionează de câteva valori extrem de mari, de aceea valoarea mediană respectiv modulusul arată o imagine mult mai reală despre ariile care primesc subvenții. Terenurile arabile au o suprafață de 5 hectare cel mai frecvent, pășunile respectiv fânețele de 2 hectare iar alte tipuri de terenuri de un hectar.

Tabelul nr 8. Terenuri subvenționate

	Mărimea medie a suprafeței subvenționate (în HA)	Mediana	Modala
1. Teren arabil	40	5	5
2. Pășune	10	3	2
3. Fâneată	54	4	2
4. Altceva	3	2	1

33 persoane au solicitat pachet agro-mediu cel puțin odată. În cazul fânețelor și pășunilor, respondenții au utilizat mai ales pachetele pentru pajiști cu înaltă valoare naturală, respectiv sprijinul referitor la pajiști importante pentru cristelul de câmp. Subvenția cel mai frecvent solicitată pentru terenuri arabile dintre cele enumerate a fost pachetul pentru culturi verzi. Sprijin pentru creșterea animalelor de fermă din rase locale în pericol de abandon au solicitat 8 persoane.

Tabelul nr 9. Pachete de agromediu

Număr cazuri	Fâneată	Pășune	Teren arabil
1. P1&2. HNV (pajiști cu înaltă valoare naturală - HNV)	20	10	3
2. P3.1 Pajiști importante pentru păsări - (Crex crex)	12	9	2
3. P3.2 Pajiști importante pentru păsări - (Lanius minor și Falco vespertinus)	5	1	5
4. P6. Pajiști importante pentru fluturi - (Maculinea sp.)	6	3	2
5. P11. Terenuri agricole importante pentru dropie - (Otis tarda)	6	3	4
6. P9. Terenuri agricole importante ca zone de hrănire pentru acvila țipătoare mică - (Aquila pomarina)	5	4	4
7. P4. Culturi verzi	5	2	11
8. Altceva	7	3	7

Legat de sistemul de subvenții agricole, le-am cerut respondenților să evalueze elementele acestuia pe o scală de la unu la patru pe baza satisfacției pe care le provoacă. După cum se poate observa, atât conform numărului de cazuri cât și a valorilor medii, agricultorii se manifestă mai degrabă nemulțumiți de elementele enumerate ale sistemului de sprijin. Ariile cele mai problematice par a fi consultanța tehnică respectiv accesul la informații, iar subiecții sunt relativ mai mulțumiți cu criteriile de eligibilitate, cu regulile și cu inspecția, controlul.

Tabelul nr 10. Evaluarea elementelor sistemului de subvenții

Număr cazuri	Foarte nemulțumit	Mai degrabă nemulțumit	Mai degrabă mulțumit	Foarte mulțumit	Valori medii (1-fn, 4-fm)
1. Accesul la informații	13	11	8	0	1,8
2. Administrația	11	11	8	1	2
3. Inspecția, controlul	8	10	13	1	2,2
4. Criterii de eligibilitate	7	12	9	2	2,2
5. Regulile	8	10	10	2	2,2
6. Valoarea ajutorului	9	15	6	2	2
7. Calendarul plăților	10	16	5	2	2
8. Consultanță tehnică	13	12	5	0	1,7
9. Atitudinea autorităților	11	11	9	1	2
10. Pregătirea autorităților	10	11	6	4	2,1
11. Funcționarea sistemului	10	14	3	4	2
12. Altele	6	5	4	0	1,9

Am enumerat șapte modificări propuse pentru ca plățile de agro-mediu să devină mai avantajoase – acestea au fost evaluate de către respondenți pe o scară de la unu la patru, în funcție de acordul sau dezacordul lor față de schimbarea respectivă.

Subiecții au căzut de acord cu marea majoritate a pașilor enunțurilor. Majorarea cuantumurilor ajutoarelor, cu toate că a obținut valoarea medie de acord cea mai mare dintre potențialele demersuri, pare a fi o temă de dezbatere în cadrul beneficiarilor, aproape o treime dintre respondenți nu fiind de acord cu o astfel de măsură. În privința condițiilor necesare subiecții ar solicita clarificări, transparență, explicații legate de acestea.

Tabelul nr 11. Schimbări în vederea eficientizării plăților de agromediu

	Dezacord total	Mai degrabă nu sunt de acord	Mai degrabă de acord	Acord total	Valori medii (1-dt, 4-at)
1. Să se angajeze pentru o perioadă mai scurtă de timp.	5	4	10	15	3
2. În anumite condiții, pot fi utilizate mașini mai mari.	3	4	12	14	3,1
3. Să poată alege între mai multe condiții, în funcție de caracteristicile și nevoile fermei.	4	1	12	17	3,2
4. Cuanțumurile ajutoarelor ar trebui să fie cu siguranță majorate.	2	11	20	5	3,5
5. Condițiile ar trebui să fie mai bine explicate.	2	2	12	15	3,3
6. Condițiile ar trebui să fie mai clare și mai ușor de urmărit.	2	3	10	18	3,3
7. Procedura de depunere a cererilor ar trebui să fie simplificată.	4	2	9	16	3,2
8. Altele	2	4	2	8	3

Motivele nesolicitării plăților de agro-mediu pot fi multiple. Unsprezece posibile obstacole au fost enumerate legat de solicitarea acestor plăți despre care subiecții s-au declarat pe o scară de la unu la patru în funcție de cât de caracteristic poate fi motivul respectiv în cazul lor.

Între elementele care le împiedică agricultorii să obțină plăți de agro-mediu se numără faptul că suprafața, parcelele lor sunt prea mici pentru a solicita sprijin, de asemenea birocrăția excesivă percepută de subiecți în sistemul de aplicare și lipsa de familiarizare cu această formă de sprijin. Cu toate că teama de pedeapsă este mai puțin răspândită conform valorii medii, o treime dintre subiecți consideră ca fiind total caracteristic acest aspect.

Tabelul nr 12. Motivele nesolicitării plăților de agromediu

	Deloc caracteristic	Mai degrabă necaracteristic	Mai degrabă caracteristic	Total caracteristic	Valori medii (1- dc, 4-tc)
1. Nu sunt familiarizat cu această formă de sprijin	7	9	3	11	2,6
2. Mi-e teamă să nu fiu pedepsit	9	7	3	11	1,8
3. Condițiile nu sunt transparente	8	4	7	0	2
4. Ferma mea ar fi afectată în mod negativ	9	7	1	5	2,1
5. Suma este prea mică	7	6	4	3	2,2
6. Alții nu au recomandat-o	7	4	3	6	2,4
7. Ar însemna un angajament prea lung	7	4	4	6	2,4
8. Mi-e teamă să-mi revendic pe terenurile închiriate	10	4	3	4	2,1
9. Sistemul de aplicare este complicat (prea birocratic)	5	4	6	10	2,8
10. Nu există sprijin agromediu disponibil în zonă	6	6	2	3	2,1
11. Suprafața/parcelele sunt prea mici pentru a solicita sprijin	2	3	5	6	2,9
12. Altele	4	3	1	3	2,3

78 răspunsuri au fost înregistrate referitor la cele mai grave dezastre naturale cu care s-au confruntat membrii grupului țintă în ultimii cinci ani. Între acestea pe primul loc se află seceta în cazul majorității răspunsurilor, urmat de inundații, grindină respectiv de daune produse de animale sălbatice cu care se confruntă agricultorii.

Planuri de viitor

Referitor la intențiile respondenților legate de agricultură în anii următori am folosit afirmații pozitive și negative despre suprafața cultivată, numărul de animale, utilaje agricole etc. În ansamblu, putem observa că mărirea suprafeței cultivate, creșterea numărului de animale, achiziționarea utilajelor agricole, continuarea producției la fel respectiv diversificarea veniturilor, fără a renunța la agricultură par a fi planuri mai răspândite decât reducerea activității, suprafeței, numărului de animale. Aceste planuri de continuare pot fi înțelese în mai multe moduri. Pe de o parte, se poate formula ipoteza că cei activi din domeniul agricol văd o perspectivă în acest domeniu, sau conform unui scenariu mai puțin optimist, poate că subiecții nu văd altă oportunitate în care și-ar putea fructifica competențele acumulate.

Tabelul nr 13. Planuri de viitor

Număr de cazuri	Da	Nu
1. Să măresc suprafața cultivată	43	37
2. Să reduc suprafața cultivată	4	76
3. Să cresc numărul de animale	25	55
4. Să reduc numărul de animale	11	69
5. Să achiziționez utilaje agricole	51	29
6. Să continui tot așa	47	33
7. Să renunț la agricultură	4	76
8. Vreau să-mi diversific veniturile, dar fără să renunț la agricultură	35	45
9. Altele	16	64

Concluzii

Subliniem câteva tendințe dintre rezultatele chestionarului online, mai ales cu privire la subvenții. Eficientizarea acestora ar putea contribui la menținerea agriculturii tradiționale care ia în considerare elementele de peisaj și e mai prietenoasă față de natură.

Pe lângă terenurile arabile, fânețele, livezile și pășunile sunt tipurile cele mai frecvente de teren ale proprietarilor/utilizatorilor. În creșterea animalelor domestice deținătorii de terenuri agricole se concentrează pe bovine și bivoli. Dintre furaje lucerna, porumbul, floarea soarelui respectiv grâul par cele mai răspândite.

Transformarea terenurilor arabile în pășune/fânețe este mai răspândită în cadrul subiecților decât invers, în general mărirea terenului transformat este în jur de 2 hectare.

Mulți dintre respondenți ar putea fi motivați prin intermediul subvențiilor pentru plantarea de arbori pe marginea terenurilor agricole.

Terenurile arabile și fânețele sunt tipurile de teren pentru care se utilizează subvenții, cel mai des pachetul de bază. Dintre pachetele de agro-mediu în cazul fânețelor și pășunilor, respondenții au utilizat mai ales pachetele pentru pajiști cu înaltă valoare naturală, respectiv sprijinul referitor la pajiști importante pentru cristelul de câmp, iar pentru terenurile arabile pachetul pentru culturi verzi.

Respondenții și-au manifestat lipsa de satisfacție în ansamblu legat de elementele sistemului de subvenții. Ariile cele mai problematice par a fi consultanța tehnică, respectiv accesul la informații, iar subiecții sunt relativ mai mulțumiți cu criteriile de eligibilitate, cu regulile, inspecția și controlul.

În vederea eficientizării plăților de agro-mediu, subiecții ar solicita clarificări, transparentă, explicații legate de acestea. Între elementele care împiedică agricultorii să obțină plăți de agro-mediu se numără faptul că suprafața, parcelele lor sunt prea mici pentru a solicita sprijin, de asemenea birocrăția excesivă percepută de subiecți în sistemul de aplicare și lipsa de familiarizare cu această formă de sprijin.

O parte semnificativă a subiecților planifică să-și continue producția agricolă în viitor, ceea ce arată că ori văd agricultura ca alternativă, ori nu văd altă formă de activitate optimă pentru propria gospodărie.